

CAMINO i la importància de les edicions crítiques*

Els moviments d'espiritualitat tenen en historiografia unes constants històriques en llurs evolucions. Per estudiar-les i copsar el vertader sentit d'aquests moviments cal seguir amb molta cura els primers anys i interpretar i àdhuc criticar –en un sentit positiu– les seves fonts.

Això mateix ens passa a cadascun de nosaltres quan volem evocar el record, les paraules i els fets d'algun dels nostres estimats avantpassats.

Per descomptat, això mateix succeeix en la transmissió dels fets i doctrina de Jesús. A mi m'impresionen moltíssim aquelles paraules de Papiès, bisbe de Hieràpolis de Frígia a finals del segle I i principis del II, en el seu llibre *Explicacions de les dites del Senyor*¹. Diu textualment: «Jo vaig aprendre molt bé dels apòstols (ancians) i vaig gravar ben bé en la memòria els manaments que foren donats pel Senyor a la nostra fe... Jo preguntava sempre què és el que havien dit Andreu, Pere, Felip, Tomàs, Jaume, Joan, Mateu o qualsevol altre deixeble del Senyor, o que és el que diuen Aristió i Joan l'ancià, deixebles del Senyor. Marc fou l'interpret i portaveu de Pere i escriví amb fidelitat (l'Evangeli). Ell mateix no els havia sentit del Senyor Jesús, ni havia estat el seu deixeble; tanmateix, més endavant havia estat deixeble de Pere. Marc escriví el que havia escoltat de Pere, referent a les sentències o frases del Senyor Jesús. Quant a Mateu, ordenà en llengua hebrea les sentències del Senyor o l'Evangeli»².

És així com els llibres inspirats i reconeguts com a tals per l'Església van tenir en llur origen una interessant evolució: primer els fets o les paraules de Jesús foren transmeses oralment i després aquests fets o paraules foren recitats o llegits oficialment, i per últim van quedar fixades definitivament per escrit el que denominem les Sagrades Escriptures. En les comunitats cristianes de l'època dels apòstols es predicava oralment el que en direm el Nou Testament.

* Paraules pronunciades en la presentació de "Camino. Edición Crítico-Histórica", preparada per Pedro Rodríguez, en el Museu Diocesà de Barcelona (Pla Almoina) el 29 d'abril de 2002.

¹ J. M. Martí Bonet, *Història de l'Església Antiga* (Barcelona, 2001), pàg. 63.

² J. M. Martí Bonet, *Història de l'Església Antiga*, pàg. 347.

Josep M. Martí Bonet
Doctor en Teologia
Arxiver de
l'Arquebisbat de
Barcelona

L'Església representava la tradició vivent i era l'òrgan de transmissió d'aquest missatge sota l'acció de l'Esperit Sant. Tanmateix, de mica en mica s'intenta posar per escrit tota aquesta tradició, sempre sota el guiatge i autoria principal de l'Esperit Sant.

En els meus trenta-cinc anys de docència i estudis sobre la història de l'Església, bé he pogut comprovar que existeix una analogia entre les fonts històriques dels moviments espirituals que constantment germinen en l'Església i l'origen històric de les fonts dels Evangelis. Tanmateix cal remarcar que en els Evangelis hi ha l'autoria divina, garantia del decisiu influx del mateix Déu sobre els esmentats Evangelis.

Òbviament que aquesta autoria divina no es troba pas en les altres fonts, tot i que si aquestes participen del vertader *sensus evangèlic*, cal respectar-les i àdhuc venerar-les, especialment si aquests moviments d'espiritualitat han estat aprovats per l'Església, com és el cas de l'esperit que inspira el llibre *Camino*, obra cabdal del Beat Josepmaria Escrivà de Balaguer.

És molt oportú, doncs, que després de 60 anys se n'hagi fet una edició crítohistòrica. Obviament, *Camino* és un dels pilars de l'espiritualitat de l'Opus Dei i cal presentar-lo amb tota claredat i força crítohistòrica. Els epígrafs en què es divideix el llibre són prou significatius del profund calat espiritual d'aquesta obra. Heus aquí l'enunciat dels mateixos: seguir a Crist (oració, expiació, examen, vida interior, treball i Amor); segon epígraf: cap a la santedat, caminar en l'Església (Eucaristia, Comunió, Fe, virtuts i lluita interior); tercer epígraf: Plenament en Crist, vocació i missió (Voluntat i Glòria de Déu, infància espiritual, vocació i missió apostòlica).

Els temes, doncs, de *Camino* formen el disseny segons el qual de mica en mica s'anirà encarnant l'espiritualitat de l'Opus Dei. Cal estudiar, com ho fa el present llibre, les característiques, la missió o, si voleu, l'específic carisma. D'aquí la importància d'aquest estudi historicocrític. Així s'ha fet amb diversos moviments d'espiritualitat en el transcurs de la història de l'Església. Recordem, per exemple, la Regla de Sant Agustí, la de Sant Benet, les obres de Sant Bernat o la vida de Sant Francesc d'Assís...

Deixeu-me fer una petita digressió sobre el concepte de la pobresa i de la vida de Sant Francesc, pilars fonamentals de l'espiritualitat franciscana. Fou Sant Francesc d'Assís la figura cabdal del moviment reformador espiritual del segle XIII, i ens atreviríem a dir, el personatge que millor copsà el significat dels consells evangèlics en la història de l'Església. Fou un autèntic do de Déu amb què Crist obsequià la seva Església. Però és paradoxal que en la figura senzilla, humil i pacíficador de Sant Francesc s'oculti un dels enigmes més confusos i

Els epígrafs en què es divideix el llibre són prou significatius del profund calat espiritual d'aquesta obra. Heus aquí l'enunciat dels mateixos: seguir a Crist; cap a la santedat, caminar en l'Església; plenament en Crist, vocació i missió.

contradictoris de la historiografia. El motiu d'aquest enigma i de l'aferrissada lluita posterior rau en el fet que no s'elaborà en el moment oportú un estudi historicocrític de la seva vida, cosa que no succeí fins l'any 1894, quan el protestant Paul Sabatier presentà un estudi crític de la biografia de Sant Francesc.

La dificultat es podria resumir en les presentacions contradictòries d'una vida del Sant i del concepte de pobresa. Cada una d'aquestes dues tendències es volien imposar en l'orde. Els rigoristes, per exemple, exigien que els franciscans practiquessin la pobresa total basant-se en la vida de Sant Francesc. En canvi, els moderats estaven convençuts de la necessitat d'adaptar el gran ideal de la pobresa a l'evolució d'un orde cada cop més nombrós. L'enfrontament basat en aquestes dues interpretacions de la biografia de Sant Francesc aconsellà que s'escrivís una biografia oficial i així es pogués assolir la pau interna. Efectivament, el capítol general del 1260, trenta-quatre anys després de la mort de Sant Francesc, confià a Sant Bonaventura la tasca d'escriure una vida oficial. Aquesta biografia es denominà Llegendes Major. Un cop acceptada aquesta biografia les anteriors foren cremades *pro bono pacis*. Fou un gran absurd, atès que la Llegendes Major també era partidista i la pau interna de l'orde no arribà. Es començaren les llastimoses lluites entre els observants i els "fraticelli", amb gran perill per la unitat de l'Església.³

La història, doncs, ens diu que aquests moviments espirituals cal que es basin en unes fonts històriques vertaderes. Mai la bona història ha de fer por als membres d'aquests moviments. «La veritat us farà lliures.» Per això és tan important que s'hagi fet aquesta edició críticohistòrica de *Camino*, a cura del professor Pedro Rodríguez. És la base per estudiar l'autèntic carisma, carisma palesat en uns trets ben clars, com hem exposat en els epígrafs suara presentats.

D'aquests trets cal remarcar –segons la meua opinió– la santificació a través del treball. És un tema de gran interès actual.

Permeteu-me fer una nova i última digressió. Em vull referir al bon varó i genial arquitecte Antoni Gaudí, del qual durant aquest any celebrem el seu centenari. Afirmar: «Déu continua la creació mitjançant l'home. L'artista –el treballador– no ha de considerar-se un creador, sinó un humil continuador de l'obra del gran Arquitecte. No es tracta de copiar superficialment les formes o els colors. Els copistes no col·laboren. Es tracta de col·laborar amb Déu atansant-se cada cop més a la seva Intel·ligència i al seu Amor. Per això l'originalitat del bon artista consisteix a tornar a l'origen, a tornar a les solucions divines. És molt bo, doncs, que l'artista cerqui la il·luminació de

³ J. M. Martí Bonet, *Història de l'Església Medieval* (Barcelona, 2001), pàg. 489-491.

És important que s'hagi fet aquesta edició críticohistòrica de *Camino*, a cura del professor Pedro Rodríguez. És la base per estudiar l'autèntic carisma, carisma palesat en uns trets ben clars, com hem exposat en els epígrafs suara presentats.

l'autèntica i original Bellesa creadora. Amb el nostre treball col·laborem amb Déu, continuant l'obra divina de la creació.»

Són unes frases que coincideixen amb moltes expressions de *Camino* i que indiquen un dels trets fonamentals de l'espiritualitat del Beat Josepmaria Escrivà de Balaguer. No sols és necessari que *Camino* es difongui arreu del món, amb més de 5 milions d'exemplars, sinó que s'estudiï històricament i crítica el llibre que avui ens plau presentar. Per això em resta felicitar l'autor d'aquesta edició criticohistòrica, el Dr. Pedro Rodríguez, i augurar que amb sinceritat, entusiasme i fidelitat prosequim tots el camí iniciat per Jesucrist, del qual *Camino* és un espill a seguir.

Jesucrist és el camí, veritat i vida.

Em resta felicitar
l'autor d'aquesta
edició
criticohistòrica, el
Dr. Pedro Rodríguez,
i augurar que amb
sinceritat,
entusiasme i fidelitat
prosequim tots el
camí iniciat per
Jesucrist, del qual
Camino és un espill
a seguir.